

Projekt

z dnia 18 listopada 2025 r.

Zatwierdzony przez

Burmistrz

Grzegorz Kubik

**UCHWAŁA NR
RADY MIEJSKIEJ GMINY RAWICZ**

z dnia 26 listopada 2025 r.

w sprawie przyjęcia Programu Polityki Senioralnej Gminy Rawicz na lata 2026-2030.

Na podstawie art. 7 ust.1 pkt 16a i art.18 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 08 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2025 r. poz. 1153, 1436) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Program Polityki Senioralnej Gminy Rawicz na lata 2026-2030, w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Gminy Rawicz.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik do uchwały Nr
Rady Miejskiej Gminy Rawicz
z dnia 26 listopada 2025 r.

PROGRAM POLITYKI SENIORALNEJ GMINY RAWICZ NA LATA 2026 – 2030

Spis treści

Wykaz skrótów	3
Wprowadzenie	4
I. Polityka społeczna wobec osób starszych	7
II. Diagnoza sytuacji osób starszych w Gminie Rawicz	12
II.1 Sytuacja demograficzna osób starszych w Gminie Rawicz	12
II.2 Podmioty działające na rzecz osób starszych w Gminie Rawicz	13
III. ANALIZA SWOT	26
IV. Cele i działania polityki senioralnej w Gminie Rawicz na lata 2026 – 2030	29
IV. CEL I – Zwiększenie aktywności Seniorów w Gminie Rawicz	29
IV. CEL II – Zwiększenie dostępu do usług społecznych dla osób starszych, w tym usług innowacyjnych	29
IV. CEL III – Przeciwdziałanie wypaleniu opiekuńczemu osób starszych	30
IV. CEL IV - Zwiększenie aktywności zawodowej osób starszych	31
V. Sposób monitorowania realizacji Polityki Senioralnej w Gminie Rawicz	31
VI. Plan finansowy Gminnego Programu Polityki Senioralnej	32
BIBLIOGRAFIA	32
SPIS WYKRESÓW	33
SPIS TABEL	33

Wykaz skrótów:

CUS - Centrum Usług Społecznych

CWES - Centrum Wsparcia Ekonomii Społecznej

DDP – Dom Dziennego Pobytu

DPS - Dom Pomocy Społecznej

KPP - Komenda Powiatowa Policji

LCW - Lokalne Centrum Wolontariatu

OSL - Organizowanie Społeczności Lokalnej

PAL - Program Aktywności Lokalnej

PFRON - Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

PPP - Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

Pp – punkt procentowy

RUTW - Rawicki Uniwersytet Trzeciego Wieku

ZOL – Zakład Opiekuńczo Leczniczy

DI - Deinstytucjonalizacja

WSCKZiU – Wielkopolskie Samorządowe Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego

SP ZOZ CRMiOON - Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Centrum Rehabilitacji Medycznej i Ośrodek Osób Niepełnosprawnych

CWS – Centrum Wsparcia Seniora

WPROWADZENIE

Polityka senioralna – zgodnie z ustawą z dnia 11 września 2015r. o osobach starszych (Dz. U. 2015, poz. 1705 z późn. zm.) oznacza, ogół działań organów administracji publicznej oraz innych organizacji i instytucji, które realizują zadania i inicjatywy kształtujące warunki godnego i zdrowego starzenia się. Na potrzeby niniejszego opracowania przyjmuje się, że polityka senioralna w gminie Rawicz to polityka publiczna realizowana przez jednostkę samorządu terytorialnego współpracującą z organizacjami pozarządowymi, instytucjami, podmiotami rynkowymi, której celem jest wspieranie i zapewnianie możliwości aktywnego starzenia się w zdrowiu oraz prowadzenia samodzielnego i niezależnego życia, nawet pomimo pewnych ograniczeń funkcjonalnych. Obejmuje ona stworzenie optymalnych warunków do uczestnictwa osób starszych w życiu społecznym, które mają wpływać na podniesienie jakości życia seniora i jego otoczenia. Program stanowi część gminnego systemu dokumentów strategicznych, które wyznaczają kierunki polityki społecznej w naszej gminie. Oznacza to, że dokument ten jest spójny z dokumentami, w tym przede wszystkim ze Strategią rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Rawicz oraz Diagnozą potencjałów i potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych na terenie gminy Rawicz. W związku ze starzeniem się społeczeństwa grupą, którą należy wspierać w sposób szczególny, są osoby starsze, tj. 60+ i ich opiekunowie. W Programie zaprezentowano szereg działań, które mogą być podejmowane przez podmioty takie jak: samorząd lokalny oraz instytucje publiczne i niepubliczne po to, by poprawić sytuację osób starszych i ich otoczenia. Realizatorem Programu Polityki Senioralnej Gminy Rawicz na lata 2026-2030 będzie Centrum Usług Społecznych.

Dokument kierowany jest do osób:

- **aktywnych** - osób starszych samodzielnych podejmujących działania w obszarze aktywności społeczno-zawodowej, w sferze dbających o swoje zdrowie oraz zaspokajanie swoich potrzeb socjalno-bytowych,
- **wymagających wsparcia** - osób starszych, która ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagają wsparcia/opieki,
- **opiekunów osób starszych** - opiekunów nieformalnych członków rodziny, znajomych lub sąsiadów, sprawujących opiekę nad osobą starszą, a także opiekunów zawodowych tj. osób zajmujących się zawodowo opieką i wsparciem nad osobami starszymi.

Przewidziane w Programie działania zaplanowane są do realizacji w latach 2026-2030.

Wszystkie zdefiniowane w Programie działania strategiczne są spójne z obowiązującymi aktami prawnymi, w tym przede wszystkim z:

Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej,

Kartą Praw Podstawowych Unii Europejskiej (art.25),

Ustawą z dnia 11 września 2015r. o osobach starszych,

Ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,

Wielkopolskim Planem Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych na lata 2023-2026,

Wielkopolskim Programem Wspierania Osób Starszych na lata 2021-2025,

Ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Zarządzeniem nr 265/2025 Burmistrza Gminy Rawicz z dnia 25 kwietnia 2025 r. powołano zespół ds. opracowania Gminnego Programu Polityki Senioralnej na lata 2026 – 2030. Zadaniem zespołu było opracowanie dokumentu – Gminnego Programu Polityki Senioralnej na lata 2026-2030, uwzględniającego w szczególności kierunki działań na rzecz osób starszych w gminie Rawicz oraz inicjowanie, wspieranie i promowanie rozwiązań z zakresu polityki senioralnej. Najważniejszym elementem polityki senioralnej w Gminie Rawicz jest wdrażanie koncepcji aktywnego starzenia się, która ma umożliwić jednostkom i grupom pełne wykorzystanie drzemiącego w nich potencjału. Koncepcja aktywnego starzenia się opiera się na aktywizacji, partycypacji, ale także opiece osób starszych i zależnych.

Głównymi celami polityki senioralnej Gminy Rawicz są:

- ukształtowanie w świadomości mieszkańców Gminy Rawicz pozytywnego obrazu procesu starzenia się i starości;
- poprawa warunków i jakości życia osób starszych;
- wykorzystanie potencjału osób starszych;
- zwiększenie aktywności społecznej i zawodowej osób starszych;

- stworzenie warunków sprzyjających integracji międzypokoleniowej, w tym także utrwalanie postawy szacunku i odpowiedzialności za osoby starsze;
- rozwój i dostosowanie systemu wsparcia osób starszych do potrzeb starzejącego się społeczeństwa, m.in. przez rozwój dobrej jakości i przystępnych cenowo usług opiekuńczych świadczonych w środowisku zamieszkania lub środowisku lokalnym przez profesjonalnie przygotowany personel opiekuńczy.

I. Polityka społeczna wobec osób starszych

W obliczu dynamicznie postępującego procesu starzenia się społeczeństwa, opieka nad seniorami staje się jednym z kluczowych wyzwań społecznych także w gminie Rawicz. Według najnowszych danych z 2025 roku, mediana wieku w Polsce wynosi około 42,9 lat, co świadczy o rosnącym udziale osób starszych w populacji i zwiększającym się zapotrzebowaniu na kompleksowe usługi opiekuńcze. Zatem ważnym obszarem działań lokalnego systemu wsparcia jest pomoc osobom starszym, które często wymagają specjalistycznej opieki i dostosowanych usług. Działania podejmowane na rzecz osób starszych określamy mianem polityki senioralnej, która definiowana jest jako „ogół celowych działań organów administracji publicznej wszystkich szczebli, oraz innych organizacji i instytucji, które realizują zadania i inicjatywy kształtujące warunki godnego i zdrowego starzenia się⁷.” Polityka senioralna jest jednym z działów polityki społecznej, której celem jest „wspieranie i zapewnienie możliwości aktywnego starzenia się w zdrowiu oraz możliwości prowadzenia w dalszym ciągu samodzielnego, niezależnego i satysfakcjonującego życia, nawet przy pewnych ograniczeniach funkcjonalnych⁸.” Działania te, mają charakter kompleksowy i zakładają pomoc świadczoną w różnych formach. Prowadzone są przez jednostki rządowe, samorządu terytorialnego, przedstawicieli biznesu oraz przez organizacje pozarządowe.

Dokonując analizy działań społecznych na rzecz osób starszych, możemy wyróżnić następujące rodzaje wsparcia:

- 1. Wsparcie w zakresie podnoszenia aktywności osób starszych,** którego celem jest umożliwienie osobie starszej podejmowania aktywności społecznej, zawodowej i obywatelskiej, będące jednocześnie jednym z niezbędnych elementów realizacji idei aktywnego i zdrowego starzenia się.
- 2. Wsparcie w zakresie pomocy w codziennym funkcjonowaniu osób starszych,** dostosowane do ich potrzeb, zarówno w warunkach domowych (np. usługi opiekuńcze, usługi wspierające) jak i w warunkach instytucjonalnych w formie dziennej (np. DDP) , lub całodobowej (np. DPS).
- 3. Wspieranie opiekunów osób starszych.**

Jednym z ważnych ogniw systemu wsparcia osób starszych i ich opiekunów na terenie gminy Rawicz jest Centrum Usług Społecznych w Rawiczu. Działania na rzecz seniorów prowadzone są w formie usług społecznych oraz działań wspierających w oparciu o:

Program Usług Społecznych (PUS) – przyjęty Uchwałą Nr XXIII/190/25 Rady Miejskiej Gminy Rawicz z dnia 24.09.2025 na lata 2026-2028. Realizacja Programu Usług Społecznych wynika z przeprowadzonej Diagnozy potrzeb i potencjału w zakresie usług społecznych na terenie Gminy Rawicz. Potrzeby ujęte w Programie odnoszą się do głównych odbiorców usług, w tym skierowanych do osób starszych w zakresie:

- zwiększenia dostępności do wsparcia w placówkach wsparcia dziennego,
 - profilaktyki zdrowia psychicznego, organizowanie spotkań, wydarzeń i zajęć dla seniorów,
 - zwiększenie dostępności do wsparcia specjalistycznego w tym rehabilitacji i fizjoterapii,
 - pomoc w czynnościach domowych, zmniejszenie poczucia izolacji (wolontariat/usługi sąsiedzkie),
 - usługi opiekuńcze, doraźne wsparcie usługowe,
 - organizowanie dowozu/transportu,
 - zapewnienie różnorodnych możliwości i form spędzania wolnego czasu.
- **Plan Organizowania Społeczności Lokalnej (OSL)** w gminie Rawicz to jedno z kluczowych działań realizowanych przez Centrum Usług Społecznych, mające na celu wzmocnienie więzi społecznych, rozwój aktywności obywatelskiej i zaangażowania mieszkańców w życie lokalnej wspólnoty. Działanie to opiera się na bezpośrednim kontakcie z mieszkańcami oraz diagnozie lokalnych potrzeb i potencjałów. Istotą OSL jest **aktywizacja społeczna** – praca z grupami społecznymi, rozpoznawanie lokalnych liderów i wspieranie oddolnych inicjatyw, które odpowiadają na realne problemy i wyzwania danego środowiska. W ramach OSL organizowane są cykliczne spotkania, warsztaty, konsultacje społeczne i wydarzenia integrujące mieszkańców. Działania te służą nie tylko integracji, ale także wspólnemu planowaniu rozwiązań – np. tworzenia przestrzeni wspólnych, aktywizacji seniorów, młodzieży czy wsparcia rodzin.

- **Program Aktywności Lokalnej (PAL)** sprzyja współpracy między mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi oraz jednostkami samorządu, co przekłada się na realne efekty w postaci lokalnych projektów, takich jak inicjatywy kulturalne, sportowe czy proekologiczne. Jedną z kluczowych form działania w ramach programu jest możliwość składania przez mieszkańców wniosków w trybie inicjatywy lokalnej, co umożliwia realizację konkretnych pomysłów społecznych przy współudziale samorządu. Tego typu współpraca wzmacnia poczucie sprawczości i odpowiedzialności mieszkańców za wspólne dobro. Uzupełnieniem programu są działania rozwojowe skierowane do lokalnych liderów, jak np. program „Społecznie Aktywni”, dzięki któremu uczestnicy zdobywają kompetencje potrzebne do animowania życia społecznego w swoich miejscowościach. Program Aktywności Lokalnej, poprzez systematyczną i partnerską pracę ze społecznością, przyczynia się do rozwoju kapitału społecznego, podnoszenia jakości życia i budowania trwałych podstaw dla wspólnotowego działania na terenie gminy Rawicz.
- **Lokalne Centrum Wolontariatu (LCW)** przy Centrum Usług Społecznych w Rawiczu. Instytucja ta koordynuje działania wolontariackie, prowadzi intensywną działalność na rzecz rozwoju wolontariatu wśród mieszkańców. W jego działania zaangażowanych było łącznie 382 wolontariuszy – 32 działających na podstawie porozumień indywidualnych (głównie seniorów) oraz aż 350 uczniów zrzeszonych w Szkolnych Klubach Wolontariusza, działających na mocy 12 porozumień z placówkami oświatowymi z terenu gminy.
- **Centrum Wsparcia Seniora (CWS)** – miejsce koordynacji i świadczenia usług dla osób starszych w gminie Rawicz.

Ważnym kierunkiem prowadzenia działań związanych z dostarczaniem usług społecznych i wsparcia osobom starszym w Gminie Rawicz jest proces deinstytucjonalizacji. Dokumentem wyznaczającym ramy deinstytucjonalizacji w województwie wielkopolskim jest „**Wielkopolski Plan Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych na lata 2023–2026**”, który definiuje DI jako proces stawiający w centrum planowanych i podejmowanych działań **człowieka, jego podmiotowość i potrzeby**, a dopiero w dalszej kolejności zmiany organizacyjne w zakresie form świadczenia wsparcia. Celem DI, podkreślanym również przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu, jest stopniowalność uzyskiwanego wsparcia, możliwość wyboru usługi i sposobu jej organizacji.

Deinstytucjonalizacja zwana dalej: w WPDI rozumiana jest jako^[1]:

1. **Proces rozwoju usług świadczonych w lokalnych społecznościach.** Proces, który ma w efekcie doprowadzić do sytuacji, w której opieka instytucjonalna nie musiałaby stanowić pierwszej propozycji pomocy, a poziom wsparcia mógłby być stopniowalny przy pomocy usług świadczonych w środowisku. To nie jest tylko zmiana ilościowa – większa liczba usług, to również zmiana jakościowa – systemowa regulacja w zakresie innego sposobu administrowania usług.
2. **Zagwarantowanie oraz respektowanie prawa do decydowania o sobie oraz wyboru sposobu spędzenia swojego życia.** Każdy człowiek ma prawo wyboru środowiska życia oraz formy realizowania usług wspierających codzienne funkcjonowanie.
3. **Działanie zmierzające do poprawy sytuacji osób aktualnie zamieszkujących w instytucjach całodobowych,** które z uwagi na stan zdrowia, poziom niesamodzielności lub wyrażoną chęć dalszego zamieszkiwania w placówce, nie będą zainteresowane zmianą formy wsparcia.
4. **Wspieranie opiekunów nieformalnych, w tym rodzinnych w realizacji opieki.**
5. **Rozwiązanie niektórych problemów społecznych, których z założenia nie da się rozwiązać w instytucjach całodobowych, a jedynie usługami świadczonymi w środowisku np. kryzys bezdomności.**
6. **Zapewnienie przez samorządy dostępnych alternatyw w zakresie realizacji usług dostosowanych do potrzeb mieszkańców.**
7. **Zbudowanie stabilnego, lokalnego systemu usług, a nie tylko działań projektowych, które po zakończonym terminie realizacji znikną bezpowrotnie z terenu gminy wraz z ich realizatorami.**
8. **Inwestowanie w pozyskanie i rozwój kadry realizującej usługi środowiskowe – opiekunów, asystentów, terapeutów, pracowników socjalnych.**
9. **Współpraca m.in. z samorządami, realizatorami usług, organizacjami obywatelskimi, kadrą placówek całodobowych oraz innych podmiotów działających w obszarze wsparcia społecznego.**

Podkreśla się przy tym, że **deinstytucjonalizacja nie oznacza likwidacji ani zamknięcia placówek całodobowych.** Celem jest rozbudowa systemu usług środowiskowych (w szczególności tych profilaktycznych) oraz stworzenie realnych możliwości wyboru form wsparcia przez mieszkańców.

Warto podkreślić, że proces deinstytucjonalizacji (DI) to jeden z kluczowych kierunków rozwoju polityki społecznej w Polsce i UE.

Dla Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Poznaniu praktyczna realizacja założeń DI odbywa się na kilku płaszczyznach, m.in.:

- Opracowania, promowania i wdrażania modeli zdeinstytucjonalizowanych usług społecznych.
- Wspierania, m.in. poprzez doradztwo, gmin i powiatów w tworzeniu lokalnych polityk DI, np. pomoc w przygotowywaniu lokalnych planów deinstytucjonalizacji.
- Organizowania konferencji, for, warsztatów i wizyt studyjnych, służących upowszechnianiu dobrych praktyk w zakresie wdrażania zdeinstytucjonalizowanych usług społecznych.
- Współtworzenia grup i platform współpracy, umożliwiających sieciowanie instytucji i podejmowanie wspólnych działań.
- Wzmacniania pracowników systemu pomocy społecznej w realizacji ich ról zawodowych poprzez organizację szkoleń, warsztatów, superwizji.
- Inkubowania innowacji społecznych i ich akceleracja.
- Finansowania wdrażania nowych modeli usług w gminach i dofinansowania działań realizowanych lokalnie przez NGO.
- Udzielania merytorycznego wsparcia dla ciał konsultacyjno-doradczych.
- Udostępniania i upowszechniania informacji w przyjaznych formach np. dedykowanych informatorów.
- Uczestniczenia w grupach/zespołach roboczych, które wypracowują rozwiązania np. zmiany legislacyjne.

Co prawda założenia procesu DI są wspólne w odniesieniu do adresatów poszczególnych programów regionalnych – uśrodkowanie usług i świadczenie ich na poziomie lokalnych społeczności, wdrażanie w większym zakresie usług profilaktycznych, które z założenia mają pomóc wyeliminować określone problemy lub opóźnić niekorzystne procesy – to narzędzia i formy wsparcia muszą być zróżnicowane w zależności od grupy odbiorców.

W odniesieniu do osób starszych, **proces DI ma na celu zapewnienie seniorom możliwości jak najdłuższego życia we własnym domu lub w społeczności lokalnej przy zachowaniu wysokiej jakości życia i poczucia komfortu**, poprzez: rozwój usług środowiskowych – np. opiekuńczych, asystenckich, dziennych domów opieki, usług sąsiedzkich, wdrażanie usług profilaktyki udarów, chorób neurodegeneracyjnych, upadków itp., wsparcie rodzin i opiekunów nieformalnych (usługi opieki wytchnieniowej), tworzenie mieszkań ze wsparciem i małych, bardziej kameralnych form opieki całodobowej, włączanie osób starszych w życie społeczne, kulturalne i edukacyjne gminy, poszanowanie prawa seniora do wyboru i decydowania o formie otrzymywanego wsparcia.

Ponadto Gmina Rawicz planuje opracowanie Lokalnego Programu Deinstytucjonalizacji.

II. Diagnoza sytuacji osób starszych w Gminie Rawicz

II.1 Sytuacja demograficzna osób starszych w Gminie Rawicz

Struktura demograficzna, będąca rezultatem procesów demograficznych w przeszłości, determinuje kształtowanie się zjawisk demograficznych i społecznych w przyszłości. Rozpoznanie istotnych cech, zjawisk i procesów społecznych jest także kontekstem dla weryfikacji kierunków dotychczasowych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, a co za tym idzie umożliwia wnioskowanie dotyczące wymaganych w tym zakresie zmian, zarówno w odniesieniu do skali interwencji, jak i jej rodzaju.

Gminę Rawicz zamieszkuje 29 832 osoby (stan na 31 grudnia 2024 roku). Na przestrzeni analizowanych lat liczba mieszkańców uległa nieznacznemu zmniejszeniu.

Struktura ludności w gminie Rawicz według ekonomicznych grup wieku w roku 2024 przedstawiała się następująco:

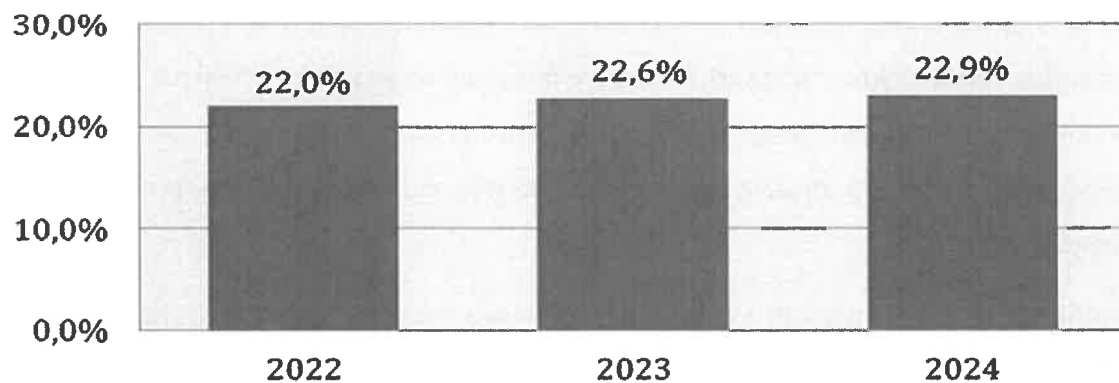
- **19,3%** mieszkańców było w wieku przedprodukcyjnym – 18 lat i mniej;
- **57,8%** mieszkańców było w wieku produkcyjnym – dla kobiet jest to między 18-59 rokiem życia, a dla mężczyzn między 18-64 rokiem życia;
- **22,9%** mieszkańców było w wieku poprodukcyjnym – dla kobiet 60 lat i więcej, a dla mężczyzn 65 lat i więcej.

W ostatnich latach na terenie gminy Rawicz obserwuje się systematyczny wzrost udziału osób powyżej 60 roku życia w ogólnej liczbie mieszkańców. Wskaźnik ten wyniósł **22,9%** w 2024 roku

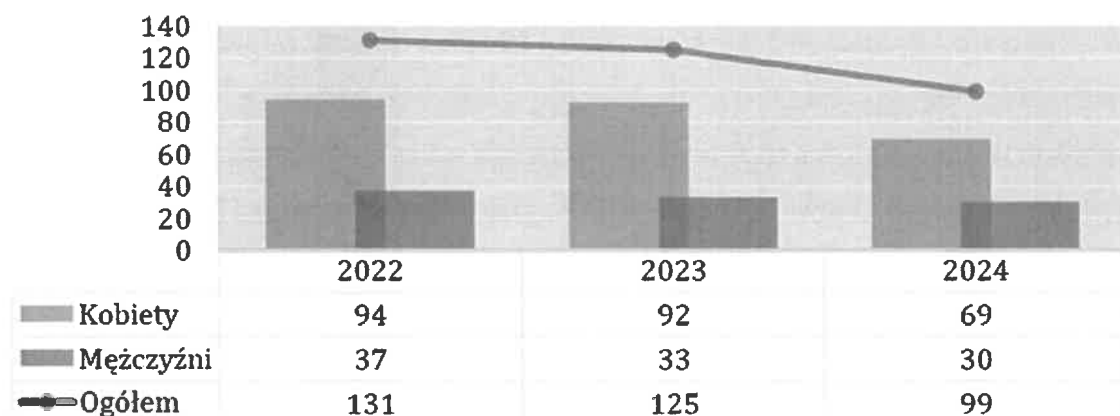
i wzrastał stopniowo w porównaniu do lat poprzednich. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje poniższy wykres.

Wykres 1. Zestawienie udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w gminie Rawicz na przestrzeni lat 2022-2024

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Wykres 2. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2022-2024

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022, 2023 i 2024 rok

W latach 2022–2024 liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w gminie Rawicz wykazywała tendencję spadkową – z 131 osób w 2022 roku do 99 w 2024 roku. Kobiety konsekwentnie stanowiły większość beneficjentów, natomiast udział mężczyzn utrzymywał się na niższym, ale stabilnym poziomie.

II.2 Podmioty działające na rzecz osób starszych w Gminie Rawicz

Na terenie Gminy Rawicz funkcjonują następujące podmioty działające na rzecz osób starszych:

- Centrum Usług Społecznych,

- Dom Dziennego Pobytu,
- Dzienny Klub Wsparcia w Łaszczyńcu,
- Punkt Wsparcia Seniora/Centrum Wsparcia Seniora,
- Rawicka Biblioteka Publiczna,
- Dom Kultury,
- Ośrodek Sportu i Rekreacji,
- Muzeum Ziemi Rawickiej,
- Organizacje pozarządowe/PES, w szczególności Rawicki Uniwersytet Trzeciego Wieku, Stowarzyszenie Rawicz Aktywności Pozytywnej, Stowarzyszenie Aktywnych Kobiąt No i Co!, Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów, Kluby Seniora w Szymanowie i Kątach, Jesienny Liść w Sarnowie, Klub Seniora Wrzos w Rawiczu, Kluby Aktywności Lokalnej.

Podmioty wskazane powyżej realizują różnego rodzaju usługi społeczne i działania wspierające, mające na celu wspieranie osób starszych i ich opiekunów. Ponadto na terenie Gminy Rawicz działają podmioty lecznicze, jednostki powiatowe i podmioty prywatne również wspierające osoby starsze i ich opiekunów faktycznych w tym m.in. Zakład Opiekuńczo – Leczniczy w Rawiczu, przychodnie lekarskie, Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Centrum Rehabilitacji Medycznej i Ośrodek Osób Niepełnosprawnych (SP ZOZ CRMiOON), Wielkopolskie Samorządowe Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego (WSCZiU) w Rawiczu, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Od roku 2018 zgodnie z założeniami Polityki Senioralnej w Gminie Rawicz w strukturach CUS działa Punkt Wsparcia Seniora, którego celem jest usystematyzowanie i koordynowanie działań na rzecz seniorów. PWS prowadzi działania informacyjne oraz promocyjne wśród osób starszych. Wspiera w swoich działaniach jednostki samorządu, stowarzyszenia, rady osiedlowe, koła gospodyń wiejskich czy grupy nieformalne. **Dom Dziennego Pobytu** w Gminie Rawicz to placówka wsparcia dziennego skierowana do osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami, które wymagają codziennej opieki, aktywizacji i kontaktu społecznego. Jego rola polega na zapewnieniu **bezpiecznego i przyjaznego miejsca, w którym uczestnicy mogą korzystać z kompleksowej oferty usług opiekuńczych, terapeutycznych i integracyjnych**. Placówka oferuje m.in. posiłki, zajęcia usprawniające, wsparcie psychologiczne oraz możliwość udziału w życiu kulturalnym i społecznym. Dom

Dziennego Pobytu sprzyja poprawie jakości życia osób potrzebujących, a jednocześnie stanowi realne wsparcie dla ich rodzin i opiekunów w codziennym funkcjonowaniu.

Dom Dziennego Pobytu w Rawiczu funkcjonuje od poniedziałku do piątku w godzinach 7:30–15:30. W przypadku zajęć specjalnych, wydarzeń integracyjnych lub imprez okolicznościowych, których charakter wymaga organizacji w innych porach, czas pracy placówki jest elastycznie dostosowywany do potrzeb uczestników i harmonogramu działań.

Placówka zapewnia uczestnikom możliwość codziennej aktywizacji w nowoczesnej i dobrze wyposażonej siedzibie przy ul. Ignacego Buszy 5. W ramach swojej oferty DDP prowadzi **różnorodne formy terapii zajęciowej, rehabilitacji ruchowej, zajęć edukacyjnych, komputerowych, kulturalno-rozrywkowych oraz wsparcia psychologicznego**. Uczestnicy mają także dostęp do nowoczesnych metod terapeutycznych, takich jak **Biofeedback** czy **terapia Snoezelen**. Szczególnym zainteresowaniem cieszą się zajęcia kulinarne oraz w pracowni rękodzielniczej. Na terenie wiejskim prowadzona jest działalność **Dziennego Klubu Wsparcia w Łaszczyńcu**, gdzie raz w tygodniu prowadzone są zajęcia dla lokalnych seniorów. Program zajęć DDP obejmuje również udział w wydarzeniach lokalnych, konkursach oraz integrację z lokalną społecznością. Współpraca z licznymi instytucjami i partnerami społecznymi pozwala na rozszerzanie oferty oraz organizację działań odpowiadających na bieżące potrzeby uczestników. Wysoki poziom zadowolenia potwierdzony został w ramach prowadzonej ewaluacji. Prowadzone działania miały na celu nie tylko poprawę jakości życia seniorów, ale również przeciwdziałanie ich wykluczeniu społecznemu i wspieranie ich niezależności.

Opieka wytchnieniowa w gminie Rawicz stanowi ważny element wsparcia dla rodzin i opiekunów osób z niepełnosprawnościami. Jej celem jest czasowe odciążenie osób sprawujących stałą opiekę nad dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności oraz osobami posiadającymi znaczny stopień niepełnosprawności. Usługi te pozwalają opiekunom na odpoczynek, załatwienie spraw osobistych lub regenerację sił, przy jednoczesnym zapewnieniu profesjonalnej opieki ich podopiecznym. W 2024 roku gmina Rawicz kontynuowała realizację Programu „Opieka wytchnieniowa” finansowanego ze środków Funduszu Solidarnościowego. Pozyskano **190 720,01 zł**, co umożliwiło objęcie wsparciem **łącznie 27 opiekunów** – w tym 23 opiekunów osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności oraz 4 opiekunów dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności. Usługi realizowane były w miejscu zamieszkania osób potrzebujących wsparcia, dostosowane do indywidualnych potrzeb każdej rodziny.

Na terenie gminy Rawicz funkcjonują **mieszkania wspomagane**, przeznaczone dla osób starszych, z niepełnosprawnościami oraz kobiet z dziećmi doświadczających przemocy domowej. Mieszkania dla osób starszych i z niepełnosprawnościami zlokalizowane były w 2024 roku m.in. w budynku przy ul. Ignacego Buszy 5 (9 lokali), przy ul. Wazów 2/3 oraz ul. 3 Maja 22/24/3 w Rawiczu. Placówki te zapewniają bezpieczne warunki zamieszkania i dostęp do niezbędnego wsparcia społecznego.

W latach 2022-2024 roku gmina Rawicz intensywnie rozwijała swoje wsparcie dla osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami. W ramach świadczonych usług, mieszkańcy mogli korzystać z opieki fizjoterapeutycznej w miejscu zamieszkania, co przyczyniało się do poprawy sprawności ruchowej i samodzielności. Równocześnie funkcjonowała bezpłatna wypożyczalnia sprzętu specjalistycznego dedykowana osobom powyżej 60. roku życia i osobom z niepełnosprawnościami, ułatwiająca codzienne funkcjonowanie. Uzupełnieniem tych inicjatyw były szkolenia dla opiekunów, które umożliwiały podnoszenie kwalifikacji oraz zdobywanie praktycznych umiejętności niezbędnych do wsparcia osób wymagających pomocy w codziennym życiu. Działania te stanowią spójny element strategii gminy Rawicz, zmierzającej do poprawy jakości życia i integracji społecznej jej najbardziej potrzebnych mieszkańców. Na terenie Gminy Rawicz nie funkcjonuje całodobowy Dom Pomocy Społecznej. Mieszkańcy wymagający takiej formy wsparcia kierowani są do placówek zlokalizowanych poza gminą. W związku z tym gmina Rawicz ponosi koszty związane z odpłatnością za pobyt swoich mieszkańców w Domach Pomocy Społecznej, pokrywając część lub całość wydatków wynikających z ich zakwaterowania i opieki. Poniższa tabela przedstawia liczbę osób, którym Gmina finansuje pobyt w Domach Pomocy Społecznej wraz z kwotą przeznaczaną na ten cel. W latach 2022–2024 liczba mieszkańców gminy Rawicz przebywających w Domach Pomocy Społecznej utrzymywała się na stabilnym poziomie – w 2022 i 2023 roku wynosiła 25 osób, natomiast w 2024 roku wzrosła do 27. Jednocześnie zauważalny jest systematyczny wzrost kosztów ponoszonych przez Gminę z tego tytułu – od 853 528 zł w 2022 roku, przez 937 108 zł w 2023 roku, aż do 1 161 568 zł w roku 2024.

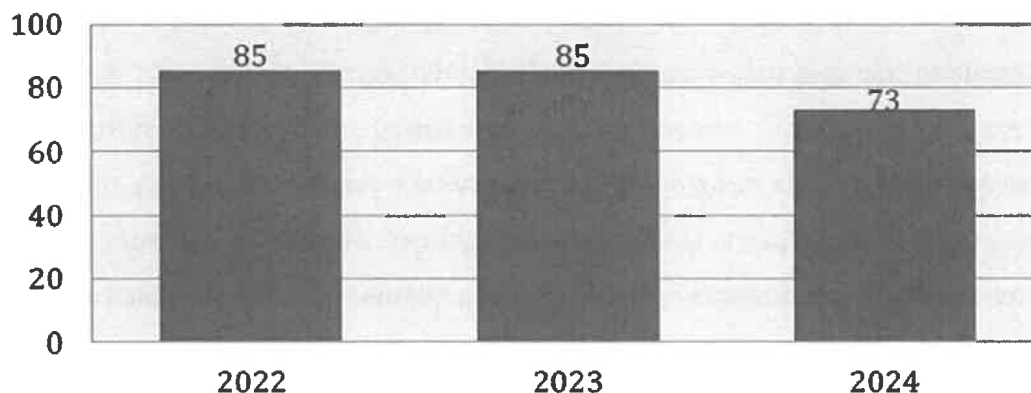

Tabela 1. Odpłatność Gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej oraz liczba osób w nich przebywających na przestrzeni lat 2022-2024

Wyszczególnienie	2022	2023	2024
Liczba osób przebywających w DPS	25	25	27
Kwota świadczeń (w zł)	853 528	937 108	1 161 568

Istotną rolę w lokalnym systemie wsparcia społecznego jest pomoc w formie **usług opiekuńczych**. W latach 2022–2024 z usług opiekuńczych korzystało od 85 do 73 osób rocznie. Choć w dwóch pierwszych latach liczba ta była stabilna, w 2024 roku nastąpił spadek liczby odbiorców tych świadczeń. Może to wynikać zarówno ze zmian demograficznych, jak i z większego udziału innych form wsparcia.

Wykres 3. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych w latach 2022-2024

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022, 2023 i 2024 rok

W ramach Programu KORPUS WSPARCIA SENIORA – seniorzy z gminy Rawicz (powyżej 65 r. życia) korzystają z tzw. „opaski bezpieczeństwa” wraz z dostępem do usługi teleopieki. W 2024r. wsparciem objęto - **40 dla seniorów** oraz **10 seniorów** w ramach Wielkopolskiego Systemu Opieki Seniora - opaski bezpieczeństwa. **Łącznie wsparcie otrzymało 50 osób.**

W zakresie działań skierowanych do seniorów Gmina Rawicz realizuje szereg programów społecznych. W ramach usługi „Akademia Życia” odbywają się warsztaty tematyczne i wydarzenia integracyjno-kulturalne – z tej formy w 2024 roku skorzystały 44 osoby. **Punkt Wsparcia Seniora** oferuje doradztwo indywidualne, spotkania grupowe oraz wydarzenia plenerowe – m.in. w sołectwach wiejskich. Realizowany jest również program „Majster dla seniora”,

który zapewnia pomoc techniczną w drobnych naprawach domowych – w 2024 roku zrealizowano 8 usług.

W działania aktywizujące na terenach wiejskich wpisują się także **Kluby Seniora** działające w miejscowościach Kąty i Szymanowo, skupiające 46 uczestników. **Rawicki Uniwersytet Trzeciego Wieku (RUTW)** to ważne miejsce na mapie lokalnego wsparcia dla seniorów w gminie Rawicz, które od lat aktywnie angażuje osoby starsze w działania edukacyjne, kulturalne i rekreacyjne. **RUTW** organizuje wykłady, warsztaty, wycieczki oraz wydarzenia sportowe, m.in. coroczną Spartakiadę Seniorów. Uniwersytet stanowi przestrzeń integracji i aktywizacji, umożliwiając seniorom rozwijanie pasji, zdobywanie nowej wiedzy oraz budowanie relacji społecznych. Wszystkie te działania świadczą o szeroko zakrojonej polityce gminy Rawicz w zakresie wsparcia osób starszych oraz ich aktywizacji społecznej. Duże znaczenie dla rozwoju społeczności lokalnej ma aktywność obywatelska. Podejmowanie decyzji odnośnie gospodarowania zasobami sprawia, że decyzje podejmowane na wyższym szczeblu, będą dostosowane do potrzeb społeczności lokalnej. Ważną rolę pełnią organizacje społeczne.

Na terenie Gminy funkcjonuje Lokalne Centrum Wolontariatu w Rawiczu przy Centrum Usług Społecznych w Rawiczu. Instytucja ta koordynuje działania wolontariackie, angażując mieszkańców w różnorodne inicjatywy społeczne. Centrum promuje ideę wolontariatu, organizuje szkolenia dla wolontariuszy i koordynatorów, wspiera organizacje pozarządowe oraz grupy nieformalne w zakresie zarządzania wolontariatem. Dzięki temu mieszkańcy mają możliwość aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym gminy, realizując pomoc na rzecz potrzebujących, organizując wydarzenia czy wspierając lokalne projekty. W 2024 roku Lokalne Centrum Wolontariatu w gminie Rawicz kontynuowało intensywną działalność na rzecz rozwoju wolontariatu wśród mieszkańców. W jego działania zaangażowanych było łącznie 382 wolontariuszy – 32 działających na podstawie porozumień indywidualnych (głównie seniorów) oraz aż 350 uczniów zrzeszonych w Szkolnych Klubach Wolontariusza, działających na mocy 12 porozumień z placówkami oświatowymi z terenu gminy. LCW prowadziło regularne szkolenia z zakresu podstaw wolontariatu i motywowania do działania, a także organizowało wydarzenia integrujące wolontariuszy, takie jak Dzień Wolontariusza. Istotnym filarem działalności Centrum był wolontariat senioralny – seniorzy prowadzili animacje na festynach i wydarzeniach lokalnych, wspierali osoby starsze i z niepełnosprawnościami, odwiedzali dzieci w szpitalu, na oddziale geriatrycznym, w zakładzie opiekuńczo leczniczym, przygotowywali kartki świąteczne

i brali udział w akcjach społecznych. Z kolei wolontariusze indywidualni oraz uczniowie podejmowali działania zarówno stałe (np. pomoc w Domu Dziennego Pobytu), jak i akcyjne – m.in. w ramach kampanii edukacyjnych, zbiórek czy animacji. Centrum zrealizowało liczne autorskie akcje, takie jak „Promień nadziei”, „Seniorzy Seniorom” czy „Piernikowy Szlak”, a także współpracowało przy wydarzeniach gminnych, festynach wiejskich oraz partnerskich inicjatywach z NGO i samorządem. Szczególnie wartościową formą wsparcia okazała się "Kuznia Wiedzy" – inicjatywa, w której seniorzy wspierali rozwój umiejętności życiowych dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami.

Na terenie gminy Rawicz działa wiele organizacji pozarządowych o zróżnicowanym profilu działalności, wspierających rozwój społeczny, kulturalny, edukacyjny i obywatelski. Wśród nich znajdują się zarówno duże stowarzyszenia o zasięgu regionalnym, jak i inicjatywy lokalne. **Organizacje senioralne i kombatanckie** to m.in. Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Polski Związek Niewidomych, Związek Sybiraków, Związek Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych, oraz Rawickie Koło Związku Żołnierzy Wojska Polskiego. Ważną rolę w aktywizacji osób starszych pełni także Stowarzyszenie Rawicki Uniwersytet Trzeciego Wieku. **Stowarzyszenia społeczne i pomocowe** obejmują m.in. Stowarzyszenie „Pomocna Dłoń”, „Zgoda na trzeźwość”, „Z nadzieją w przyszłość”, Rawicki Klub „Amazonka” oraz Zarząd Rejonowy PCK. W zakresie wsparcia zwierząt działa Rawickie Stowarzyszenie Opieki nad Zwierzętami „Szansa” i Społeczny Komitet Wspierania Schroniska dla Bezdomnych Zwierząt. **Organizacje kulturalne i towarzystwa regionalne** to m.in. Towarzystwo Przyjaciół Rawicza, Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Rawickiej RAWA, Stowarzyszenie Zespołu Regionalnego „Wisieloki”, Stowarzyszenie Spotkań Twórczych STROJOWNIA czy Pavart Rawicz. Z kolei rozwój sportu i rekreacji wspierają m.in. Rawickie Towarzystwo Tenisa Ziemnego, Klub Rowerowy Speed Rawicz oraz LZS Dębno Polskie. Na terenie gminy działają również fundacje, takie jak Fundacja Progres, Fundacja Cordis, Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości oraz Fundacja Wsparcia Usług Społecznych, które zajmują się edukacją, pomocą społeczną i rozwojem lokalnym. Dodatkowo, funkcjonuje wiele **stowarzyszeń zwykłych**, skupiających się na działalności tematycznej lub społecznej – jak Projekt Cars Rawicz, Stowarzyszenie Fantastyka Kultura Historia czy Dla Rawicza. Różnorodność form i celów tych organizacji pokazuje aktywność społeczną mieszkańców gminy Rawicz i ich zaangażowanie w rozwój społeczności lokalnej.

Na terenie gminy Rawicz aktywnie działa **jedenastcie Kół Gospodyń Wiejskich**, które odgrywają ważną rolę w życiu społecznym i kulturalnym lokalnych społeczności wiejskich. Do najbardziej rozpoznawalnych należą m.in. KGW Fajne Babki” w Zawadach, KGW „Masłowianki” w Masłowie, KGW Słupia Kapitulna, KGW Szymanowo, KGW w Ugodzie czy KGW Nagietkowe Wariacje w Zielonej Wsi. Koła te organizują wydarzenia integracyjne, warsztaty kulinarne i rękodzielnicze, a także aktywnie uczestniczą w dożynkach, festynach i lokalnych inicjatywach. Ich działalność wzmacnia tożsamość lokalną, wspiera tradycję i promuje aktywność kobiet na obszarach wiejskich. W gminie Rawicz funkcjonują również kluby, zespoły i nieformalne grupy społeczne, które odgrywają istotną rolę w integrowaniu mieszkańców i pielęgnowaniu lokalnej tradycji. Do najaktywniejszych należą m.in. Klub Honorowych Dawców Krwi przy PCK, Klub Seniora „Wrzos” oraz Klub Seniora „Złoty liść” w Sarnowie. W sferze kultury szczególnie wyróżniają się Zespół Folklorystyczny „Dębioki”, Chór „Arion” działający przy Domu Kultury w Rawiczu oraz Koło Śpiewacze im. K. Kurpińskiego w Sarnowie. Grupy te angażują się w liczne wydarzenia lokalne, kultywują dziedzictwo kulturowe oraz wzmacniają więzi międzypokoleniowe wśród mieszkańców Gminy.

ZASOBY

Wybrane zasoby w zakresie wspierania osób starszych występujące na terenie gminy Rawicz przedstawia poniższa tabela. Uwzględniony został także zakres działalności poszczególnych podmiotów.

Tabela 2. Wybrane zasoby gminy Rawicz w zakresie wspierania osób starszych wraz z obszarem ich działalności

Lp	Nazwa	Zakres działalności
1	Centrum Usług Społecznych w Rawiczu	Realizacja zadań z zakresu rehabilitacji społecznej osób starszych, współpraca z organizacjami pozarządowymi realizującymi zadania na rzecz seniorów.
2	Jednostki kultury, sportu, rekreacji	Organizowanie wydarzeń, zajęć, warsztatów itp. dedykowanych osobom starszym.

3	Uniwersytet Trzeciego Wieku i Kluby Seniora	Organizowanie zajęć, warsztatów i spotkań dla osób starszych.
4	Dom Dziennego Pobytu w Rawiczu	Świadczenie codziennego wsparcia dla osób starszych poprzez terapię zajęciową, rehabilitację oraz zajęcia integracyjne. Placówka działa na rzecz poprawy sprawności psychofizycznej uczestników, przeciwdziała izolacji społecznej i wspiera aktywne starzenie się.
5	Poradnia Psychologiczno–Pedagogiczna w Rawiczu	Specjalistyczne wsparcie w zakresie diagnostyki, terapii i poradnictwa, także dla osób starszych. Placówka oferuje pomoc psychologiczną, wsparcie w rozwoju kompetencji poznawczych i emocjonalnych oraz prowadzi działania wspierające funkcjonowanie osób wymagających szczególnej troski w środowisku społecznym.
6	Lokalne organizacje pozarządowe (np. Stowarzyszenie Rawicz Aktywności Pozytywnej, Stowarzyszenie Z nadzieją w przyszłość, Fundacja Progres)	Profilaktyka, edukacja, doraźne działania na rzecz seniorów współpraca z innymi instytucjami.
7	Lokalne Centrum Wolontariatu w Rawiczu	Wspieranie działań organizacji pozarządowych, zespołów i osób prywatnych działających na polu pomocy społecznej na rzecz osób starszych, wymagających wsparcia edukacyjnego, wykluczonych społecznie i technologicznie poprzez

		oferowanie im pomocy świadczonej przez wolontariuszy.
8	Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Zarząd Okręgowy	Poprawa warunków socjalno-bytowych emerytów, rencistów i inwalidów oraz pomoc w uczestniczeniu w życiu społecznym i współdziałaniu z organami władzy administracji publicznej, samorządowej jak też organizacjami społecznymi, gospodarczymi i spółdzielczymi.
9	Komenda Powiatowa Policji	Organizowanie spotkań, zajęć, warsztatów dotyczących bezpieczeństwa osób starszych.

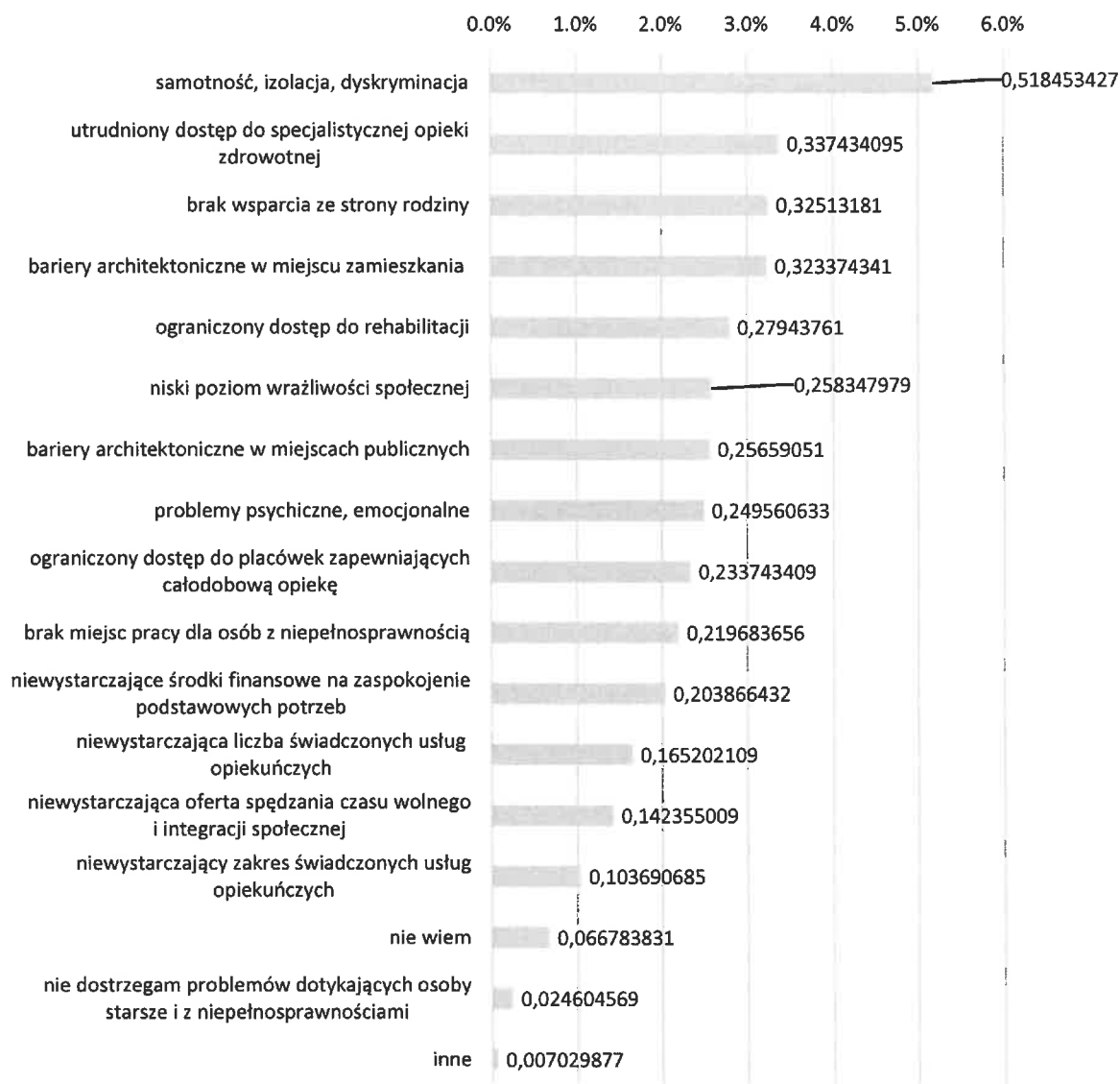
Źródło: opracowanie własne na podstawie dostępnych sprawozdań, raportów oraz analiz

W przeprowadzonej diagnozie potencjałów i potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych przedstawione zostały problemy i potrzeby poszerzenia oferty wspierania osób starszych z gminy Rawicz. Mieszkańcy na główne problemy, które ich zdaniem najczęściej dotyczą osoby starsze w Gminie. Najczęściej badani wskazywali na **samotność, izolację, dyskryminację (51,8%), utrudniony dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej (33,7%) oraz brak wsparcia ze strony rodziny (32,5%)**. W dalszej kolejności ankietowani wymieniali bariery architektoniczne w miejscu zamieszkania (32,3%), ograniczony dostęp do rehabilitacji (27,9%), niski poziom wrażliwości społecznej (25,8%), a także bariery architektoniczne w miejscach publicznych (25,7%). Średnio co czwarty respondent wyróżnił natomiast problemy psychiczne/emocjonalne (25,0%) oraz ograniczony dostęp do placówek zapewniających całodobową opiekę (23,4%). Rzadziej wskazywano na niewystarczającą liczbę świadczonych usług opiekuńczych, obejmujących higienę i pielęgnację, zapewnianie kontaktów z otoczeniem i zaspokajanie codziennych potrzeb życiowych (16,5%), niewystarczającą ofertę spędzania czasu wolnego i integracji społecznej (14,2%), jak i również na niewystarczający zakres świadczonych usług opiekuńczych (10,4%). 6,7% badanych mieszkańców nie wie, jakie problemy dotyczą osoby starsze na terenie gminy Rawicz, natomiast 2,5% nie dostrzega takich problemów. Pozostałe 0,7% wskazało na inne odpowiedzi, gdzie jako problem wymieniano *zbyt duży koszt usług opiekuńczych*. Zwrócono również uwagę na możliwe formy wsparcia, w

tym *psychologicznego*, a także organizowanie atrakcji typu *wyjście do teatru, kina, opery lub wycieczki krajoznawcze*.

Wykres 4. Które z niżej wymienionych problemów w Pana/i opinii najczęściej dotyczą osoby starsze w gminie Rawicz? N=569

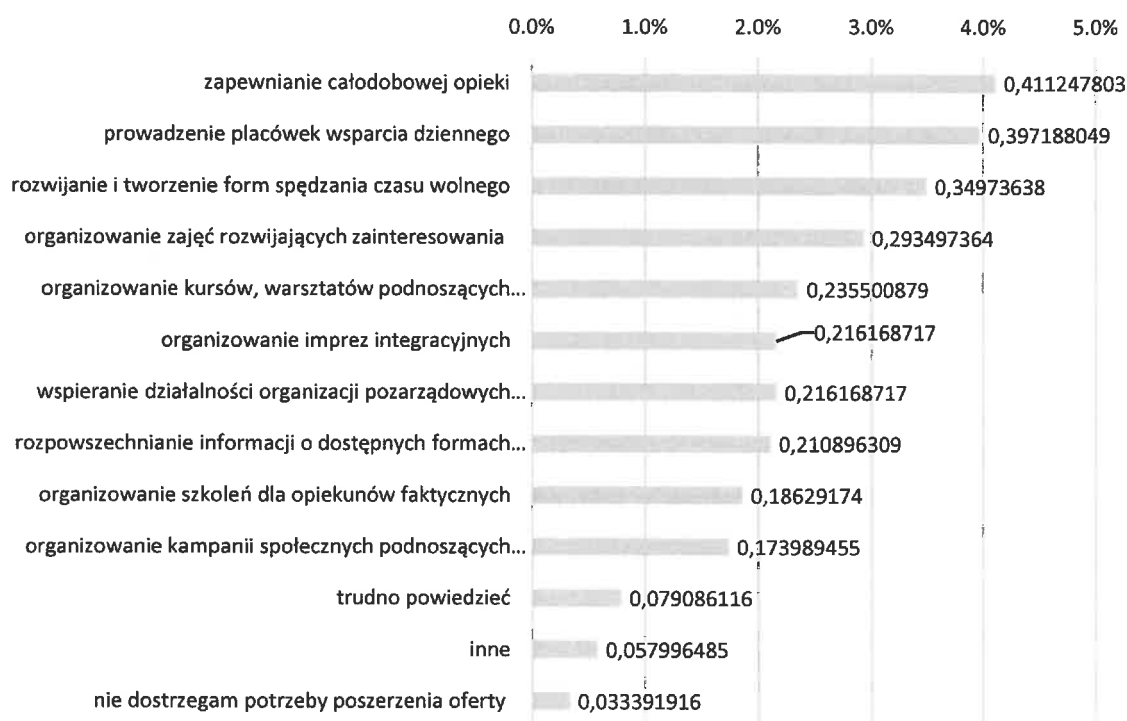
**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Analizując wyniki uzyskane w trakcie badania mieszkańców pod kątem potrzeb osób starszych można zauważyć, że najwyższy odsetek respondentów uważa, że na terenie gminy Rawicz należy **zapewnić całodobową opiekę (41,1%), prowadzić placówki wsparcia dziennego (39,7%), a także rozwijać i tworzyć nowe formy spędzania czasu wolnego (35,0%)**. Blisko co trzeci ankietowany mieszkaniec Gminy wskazał na organizowanie zajęć rozwijających zainteresowania np. sportowe, komputerowe, plastyczne (29,3%). W dalszej kolejności

ankietowani mieszkańcy wskazywali na organizowanie kursów, warsztatów podnoszących wiedzę (23,6%), organizowanie imprez integracyjnych oraz wspieranie działalności organizacji pozarządowych oferujących wsparcie dla osób starszych i inicjowanie powstawania nowych (po 21,6%). Średnio co piąty uczestnik badania wytypował rozpowszechnianie informacji o dostępnych formach pomocy (21,1%), a co szósty za najistotniejsze uważa organizowanie szkoleń dla opiekunów faktycznych (18,6%) bądź też organizowanie kampanii społecznych podnoszących świadomość w zakresie potrzeb i problemów osób starszych (17,4%). Trudności w określeniu obszarów i potrzeb poszerzenia oferty wspierania osób starszych wykazało 7,9% respondentów, 3,3% nie dostrzega takich potrzeb, natomiast 5,8% uczestników badania wskazało na inne obszary, zwracając uwagę na konieczność rozwijania oferty spędzania czasu wolnego, w tym poprzez zapewnienie dostępu do *teatru, opery, kina, muzeów, wydarzeń kulturalnych, wycieczek, w tym krajoznawczych*, a także *konieczność poprawy dostępu do specjalistów, w tym dietetyka, rehabilitanta*.

Wykres 5. W jakich obszarach widzi Pan/i potrzebę poszerzenia oferty wspierania osób starszych na terenie gminy Rawicz? N=569

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

36,4% badanych jest zdania, że priorytetowym obszarem w zakresie usług społecznych, który

powinien być rozwijany i finansowany jest WSPIERANIE OSÓB STARSZYCH. Obszar ten znalazł się na 1 miejscu pod względem liczby wskazań mieszkańców.

Rekomendacje

W oparciu o dokonaną analizę danych sformułowane zostały rekomendacje. Będą one stanowić propozycje dla podmiotów zainteresowanych rozwojem i poprawą użyteczności usług społecznych świadczonych na rzecz osób starszych.

■ Rozszerzenie oferty wsparcia dla osób starszych, z uwzględnieniem lokalnych i środowiskowych form opieki – takich jak usługi sprzątania, transport do placówek medycznych i społecznych („taksówka dla seniora”), opieka fryzjerska, podologiczna, rehabilitacja domowa, czy organizacja wspólnych wyjść do kina, teatru lub na spacer tematyczne. Warto rozważyć wdrożenie programu „Karta Seniora” umożliwiającego dostęp do zniżek i lokalnych udogodnień, a także rozwijać działania integracyjne i samopomocowe (np. kluby seniora, grupy wsparcia, pogotowie sąsiedzkie). Wspieranie niezależności i aktywności osób starszych powinno być traktowane jako element przeciwdziałania samotności i marginalizacji.

■ Rozwój usług środowiskowych i deinstytucjonalizacja, poprzez stopniowe przechodzenie z opieki instytucjonalnej do usług realizowanych w lokalnym środowisku – w miejscu zamieszkania. Wskazane jest rozwijanie usług domowych, m.in. opiekuńczych, pielęgnacyjnych, terapeutycznych, edukacyjnych czy wspierających prowadzenie gospodarstwa domowego. Kluczowe znaczenie ma tu również rozwój mieszkalnictwa wspieranego i treningowego oraz tworzenie lokalnych punktów dziennego pobytu. Takie rozwiązania umożliwiają dłuższe funkcjonowanie osób w swoim otoczeniu oraz sprzyjają ich samodzielności.

■ Wskazana jest organizacja dalszych szkoleń dla opiekunów nieformalnych w celu podniesienia ich kompetencji w zakresie pielęgnacji i opieki osób starszych.

■ Widoczna jest także konieczność poszerzania oferty pomocy środowiskowej, która jest odpowiedzią na lokalne zapotrzebowanie na pomoc udzielaną w miejscu zamieszkania osoby starszej. Działania instytucji publicznych i samorządu terytorialnego powinny być ukierunkowane zarówno na wspieranie samodzielności w miejscu zamieszkania osób starszych, jak i ich rodzin oraz nieformalnych sieci wsparcia.

■ Wskazane jest wprowadzanie usług w zakresie pomocy w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opieki higienicznej, rozwijaniu kontaktów ze środowiskiem i rodziną, usługi wspierające prowadzenie gospodarstwa domowego, a także realizowanie działań na rzecz pokonywania fizycznych barier dostępu do oferty (usługi transportowe). Istotnym wsparciem może być również opieka wytchnieniowa oraz asystent osoby starszej.

■ Upowszechnianie bezpłatnego poradnictwa psychologicznego, prawnego, socjalnego oraz rodzinnego i włączanie w system poradnictwa organizacje pozarządowe.

■ Istotnym będzie wdrożenie do realizacji działań promocyjnych, mających na celu kształtowanie pozytywnego znaczenia utworzenia Centrum Usług Społecznych dla systemu wspierania mieszkańców. Działania te powinny uwzględniać przekaz informacji społeczności lokalnej o dostępnej ofercie usług społecznych.

■ Usprawnienie systemu informacji o usługach społecznych, poprzez stworzenie wielokanałowego systemu informacyjnego: portalu internetowego z mapą usług, bazy danych zawierającej ofertę instytucji publicznych i NGO, broszur drukowanych dostępnych w instytucjach i punktach usługowych, kampanii informacyjnych w mediach lokalnych. Wskazane jest również wdrażanie rozwiązań cyfrowych i aplikacji mobilnych, które pozwolą na szybszy dostęp do informacji. Niezbędne jest prowadzenie działań edukacyjnych na temat dostępnych form wsparcia oraz promowanie wolontariatu, w tym działań sąsiedzkich.

III. ANALIZA SWOT

Tabela nr 3 analiza swot

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- Wzrasta podaż usług społecznych kierowanych m.in. do osób starszych; - Wprowadzane są nowe innowacyjne formy wspierania osób starszych w środowisku zamieszkania; - Korzystanie z programów „Korpus Wsparcia Seniorów”, „Opieka 75+”, „Opieka Wytchnieniowa”;	- Wzrastają koszty utrzymania seniorów w placówkach całodobowych; - Ograniczona dostępność do usług dla mieszkańców obszarów wiejskich; - Brak kadry w zakresie opiekunek domowych i asystentów seniora;

• Wdrażanie miejsc przyjaznych seniorom, Programu majster dla Seniora; • Otwartość na rozwój infrastruktury społecznej dla seniorów – DDP, Kluby Seniora, mieszkania wspomagane, miejsca spotkań – grupy samopomocowe, KAL; • Promocja wolontariatu senioralnego; • Wzrost aktywności seniorów; • Zaangażowana NGO w działania na rzecz seniorów; • Rozwinięta sieć wsparcia – RUTW, PZERiL, Gminna Rada Seniora; • Wzrasta odsetek pracujących seniorów; • Wzrasta poszukiwanie nowych rozwiązań w obszarze wsparcia osób starszych – COM, Centrum Wsparcia Seniora; • Pozyskiwanie środków zewnętrznych dedykowanym seniorom; • Organizowanie spotkań informacyjnych i edukacyjnych – w zakresie bezpieczeństwa, zdrowego stylu życia, odżywiania; • Kampanie senioralne- marsz seniora • Prowadzenie Punktu Aktywnego Seniora; • Wzrost świadomości społecznej i politycznej na temat potrzeb seniorów	• Niedopasowanie systemu pomocy społecznej do aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej – kryteria dochodowe w pomocy społecznej dla gospodarstw 1-osobowych i 2-osobowych (w tym emeryckich) w 2023 i 2024 roku poniżej minimum egzystencji; • Ograniczony dostęp do rehabilitacji domowej i środowiskowej dla osób starszych; • Ograniczone możliwości finansowania systemu wsparcia na rzecz seniorów; • Niewydolność systemu opieki długoterminowej; • Wykluczenie cyfrowe osób starszych • Brak wsparcia w adaptacji mieszkań do potrzeb osób starszych.
---	--

• Dedykowanie programów i inicjatyw skierowanych do opiekunów nieformalnych; • Wymiana dobrych praktyk.	
SZANSE	ZAGROŻENIA
• Wzrasta aktywność społeczna seniorów; • Wdrożenie procesu deinstytucjonalizacji na rzecz rozwoju wysokiej jakości usług społecznych; • Utworzenie COM; • Utworzenie stanowiska koordynatora w obszarze wsparcia osób starszych; • Utworzenie Centrum Wsparcia Seniora; • Możliwość korzystania z Wielkopolskiej Infolinii Wsparcia dedykowanej seniorom 60+ i opiekunom. Oferuje wsparcie, informacje i doradztwo w różnych aspektach życia codziennego i społecznego; • Uruchomienie programów rządowych np. „Opieka 75+”, „Opieka Wytchnieniowa” oraz projektach z EFS; • Wolontariat senioralny i międzypokoleniowy.	• Wydłuża się okres życia osób starszych; • Niskie dochody osób starszych, co powoduje ubożenie tej grupy osób; • Wzrasta odsetek osób korzystających z pomocy społecznej; • Ograniczona opieka geriatryczna; • Samotność i izolacja osób starszych; • Zła kondycja psychiczna seniorów.

IV. Cele i działania polityki senioralnej w Gminie Rawicz na lata 2026 – 2030

CEL I : Zwiększenie aktywności seniorów w gminie Rawicz				
L.p.	Działanie	Możliwe formy realizacji	Termin realizacji	wskaźniki
1.	Rozwój wolontariatu senioralnego.	- akcje wolontariackie; - organizacja szkoleń.	2026-2030	10 akcji/szkoleń
2.	Rozwój działań wspierających mających na celu zwiększenie aktywności osób starszych.	- kluby seniora; - kluby sąsiedzkie; - grupy samopomocy; - spotkania międzypokoleniowe; - warsztaty i spotkania; - zajęcia m.in. sportowe, edukacyjne.	2026-2030	100 osób
3.	Rozwój działań informacyjno-promocyjnych.	- informator dla seniora w gazecie rawickiej; - audycje informacyjne w lokalnych mediach m.in. portale społecznościowe, radio.	2026-2030	1 informator, 1 audycja
4.	Wzmocnienie współpracy z Gminną Radą Seniora i NGO działającymi w obszarze osób starszych.	- spotkania; - wspólna realizacja projektów społecznych, inicjatyw oddolnych i wydarzeń skierowanych do seniorów.	2026-2030	10 spotkań, 2 inicjatywy
5.	Rozwój działań mających na celu przeciwdziałanie samotności i wykluczeniu cyfrowemu.	- spotkania międzypokoleniowe; - szkolenia dla seniorów.	2026-2030	5 spotkań, 10 szkoleń
CEL II: Zwiększenie dostępu do usług społecznych dla osób starszych świadczonych w środowisku lokalnym				
1.	Skoordynowanie systemu wsparcia osób starszych.	- powołanie stanowiska koordynatora ds. wsparcia osób starszych; - utworzenia Centrum Wsparcia Seniora.	2026-2030	1 stanowisko, 1 podmiot
2.	Kontynuacja usług społecznych realizowanych dotychczas w gminie ze środków własnych i zewnętrznych, w tym m.in..	- usługi sąsiedzkie; - usługi opiekuńcze; - specjalistyczne usługi opiekuńcze; - mieszkania wspomagane - dom dziennego pobytu;	2026-2030	14 usług

		- kluby seniora; - Akademia Życia dla Seniora; - poradnictwo psychologiczne; - wypożyczalnia sprzętu specjalistycznego; - program profilaktyczny zdrowego stylu życia dla seniora; - Majster dla Seniora; - terapia biofeedback; - terapia snoezelen; - Korpus Wsparcia Seniora.		
3.	Rozwój usług społecznych dla osób starszych.	Realizacja nowych usług społecznych wynikających z diagnozy potrzeb seniorów m. in. - fryzjerskie; - kosmetyczne; - sprzątające; - pielęgniarstwo; - usługi prawne.	2026-2030	5 usług społecznych
4.	Rozwój infrastruktury społecznej na rzecz osób starszych.	- podjęcie działań w celu utworzenia Domu Dziennego Pobytu i Centrum Opiekuńczo – Mieszkalnego dla osób z chorobami otępiennymi.	2026-2030	2 podmioty
Cel III : Wspieranie opiekunów osób starszych				
1.	Rozwój i kontynuacja usług społecznych mających na celu wsparcie opiekunów osób starszych.	- szkolenie indywidualne i grupowe dla opiekunów faktycznych w miejscu zamieszkania; - szkolenia dla osób zawodowo zajmujących się osobami starszymi; - wolontariat na rzecz wsparcia opiekunów osób starszych; - realizacja resortowego programu Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej „Opieka wytnieniowa”;	2026-2030	5 szkoleń 5 szkoleń 5 porozumień wolontariackich 10 opiekunów osób starszych objętych wsparciem w formie opieki wytnieniowej

		- realizacja resortowego programu Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością”.		15 osób objętych wsparciem asystenta osób z niepełnosprawnościami
2.	Rozwój działań wspierających mających na celu wsparcie opiekunów osób starszych.	- utworzenie i prowadzenie grup samopomocowych dla opiekunów osób starszych; - współpraca z podmiotami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych.	2026-2030	2 grupy, 5 zawartych porozumień o współpracy z NGO/PES
Cel IV: Zwiększenie aktywności zawodowej osób starszych				
1.	Stworzenie warunków do zatrudniania osób starszych.	- utworzenie i funkcjonowanie stanowiska mentora ds. polityki senioralnej.	2026-2030	1 stanowisko
2.	Promocja zatrudniania osób starszych.	- działania zmierzające do zwiększenia świadomości pracodawców na temat korzyści z zatrudniania osób starszych.	2026-2030	5 spotkań z pracodawcami

V. Sposób monitorowania realizacji Polityki Senioralnej w Gminie Rawicz

Procedura **monitoringu** opiera się cyklicznym procesie zbierania danych. Monitoring będziemy traktować jako element wewnętrznego, bieżącego i jednocześnie zintegrowanego zarządzania realizacją Polityki Senioralnej w Gminie Rawicz, zorientowanego na bieżącą kontrolę osiągania wcześniej przyjętych celów. Ma on na celu aktualną ocenę realizacji zadań w poszczególnych priorytetach poprzez kontrolowanie, czy poszczególne zadania zostały odpowiednio zrealizowane zgodnie z harmonogramem, czy osiągnięte zostały określone produkty i rezultaty. Harmonogram realizacji konkretnych działań, w tym przedsięwzięć strategicznych przedstawiony będzie każdorazowo w rocznych planach. W dokumentach tych zostaną uwzględnione wszystkie działania (procesy, projekty) planowane przez CUS w danym roku wraz ze wskazaniem terminu realizacji, budżetu i wskaźników wykonania. Roczne plany działania przekładane będą Dyrektorowi CUS do dnia 31 grudnia danego roku na rok następny.

Sprawozdania roczne z realizacji programu będą kompleksowo dokumentować postępy i osiągnięcia, stanowiąc narzędzie sprawozdawcze, które prezentować będzie całokształt zrealizowanych zadań w danym roku. Sprawozdania przekładane będą Dyrektorowi CUS do dnia 31 marca za rok poprzedni. Za sporządzanie sprawozdań odpowiedzialny będzie Specjalista ds. polityki senioralnej.

VI. Plan finansowy Gminnego Programu Polityki Senioralnej.

Główne źródło finansowania Programu Polityki Senioralnej Gminy Rawicz stanowić będą:

- a) Środki samorządu terytorialnego,
- b) Środki z Unii Europejskiej,
- c) Środki krajowe publiczne,
- d) Środki Prywatne,
- e) inne.

Bibliografia:

1. Sprawozdanie z działalności Centrum Usług Społecznych w Rawiczu oraz potrzeby w tym zakresie za 2022.2023i 2024.
2. Diagnoza potencjałów i potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych na terenie Gminy Rawicz na lata 2026-2030.
3. Sytuacja demograficzna osób starszych i konsekwencje starzenia się ludności Polski w świetle prognozy na lata 2014-2050”.
4. <https://bdl.stat.gov.pl/>.
5. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022,2023,2024 rok.
6. J. Mazur, Pro familia et societate. Wybrane zagadnienia polityki społecznej, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie, Wydawnictwo Naukowe, Kraków 2013. 76. J. Oniszcuk, Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy.
8. Raport o Stanie Gminy Rawicz za lata 2022, 2023 i 2024.
9. Sprawozdanie z działalności Domu Dziennego Pobytu w Rawiczu za lata 2022-2024.

10. Sprawozdanie z działalności Lokalnego Centrum Wolontariatu w Rawiczu przy Centrum Usług Społecznych w Rawiczu za rok 2024.
11. Sprawozdanie z Planu Organizowania Społeczności Lokalnej za lata 2023-2024.
12. Sprawozdanie z realizacji Programu Aktywności Lokalnej dla Gminy Rawicz na lata 2022-2024.
13. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Rawicz na lata 2021 – 2027.
14. Wielkopolski Program Wspierania Osób Starszych na lata 2021-2025.

WYKAZ WYKRESÓW:

Wykres 1. Zestawienie udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w gminie Rawicz na przestrzeni lat 2022-2024.

Wykres 2. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2022-2024.

Wykres 3. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych w latach 2022-2024.

Wykres 4. Które z niżej wymienionych problemów w Pana/i opinii najczęściej dotyczą osoby z niepełnosprawnościami i osoby starsze w gminie Rawicz? N=569.

Wykres 5. W jakich obszarach widzi Pan/i potrzebę poszerzenia oferty wspierania osób z niepełnosprawnościami i osób starszych na terenie gminy Rawicz? N=569.

WYKAZ TABEL:

Tabela 1. Odpłatność Gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej oraz liczba osób w nich przebywających na przestrzeni lat 2022-2024.

Tabela 2. Wybrane zasoby gminy Rawicz w zakresie wspierania osób starszych wraz z obszarem ich działalności.

Tabela 3. Analiza SWOT.

SKŁAD ZESPOŁU DO SPRAW OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU POLITYKI SENIORALNEJ NA LATA 2026 – 2030.

1. Aneta Jędrzejak – kierownik Domu Dziennego Pobytu w Rawiczu przewodnicząca zespołu,
2. Władysława Czajkowska – dyrektor Centrum Usług Społecznych w Rawiczu,
3. Natalia Purgacz – dyrektor Centrum Usług Społecznych w Rawiczu , Organizator Usług Społecznych,
4. Anna Nowak – naczelnik Wydziału Edukacji i Spraw Społecznych Urzędu Miejskiego Gminy Rawicz,
5. Ewa Chorzępa – prezes Rawickiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku,
6. Radosław Dukat – kierownik Działu Polityki Senioralnej Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Poznaniu,
7. Elżbieta Groblewicz – przewodnicząca Stowarzyszenia Osób Sprawnych Inaczej „Pomocna Dłoń” w Rawiczu.
8. Dorota Mosiek – członek Zarządu Rawickiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku,
9. Marcelina Sadowska – Z-ca kierownika Działu Polityki Senioralnej Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Poznaniu,
10. Beata Wojciechowska – przedstawiciel Niepublicznego Ośrodka Pielęgniarstwa,
11. Krystyna Zaporowska – przewodnicząca Gminnej Rady Seniorów w Rawiczu.

Uzasadnienie

Program Polityki Senioralnej Gminy Rawicz na lata 2026-2030 jest kontynuacją Gminnego Programu Polityki Senioralnej na lata 2021-2025.

Na potrzeby Programu przyjmuje się, że polityka senioralna w gminie Rawicz to polityka publiczna realizowana przez jednostkę samorządu terytorialnego współpracującą z organizacjami pozarządowymi, instytucjami, podmiotami rynkowymi, której celem jest wspieranie i zapewnianie możliwości aktywnego starzenia się w zdrowiu oraz prowadzenia samodzielnego i niezależnego życia, nawet pomimo pewnych ograniczeń funkcjonalnych. Obejmuje ona stworzenie optymalnych warunków do uczestnictwa osób starszych w życiu społecznym, które mają wpływać na podniesienie jakości życia seniora i jego otoczenia. Program zawiera diagnozę obecnej sytuacji seniorów w gminie Rawicz oraz cele i działania polityki senioralnej możliwe do realizacji w latach 2026 – 2030. Do opracowania Programu zarządzeniem Burmistrza Gminy Rawicz został powołany Zespół, w skład którego weszli przedstawiciele Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Poznaniu, przedstawiciele gminy, jednostek samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych.

Źródłem finansowania Programu będą środki własne pochodzące z budżetu gminy Rawicz oraz środki z Unii Europejskiej, środki krajowe publiczne, środki prywatne oraz inne.

Z uwagi na powyższe proponuje się przyjęcie Programu Polityki Senioralnej Gminy Rawicz na lata 2026-2030, który będzie stanowił o kierunkach działania Burmistrza Gminy Rawicz wobec seniorów.